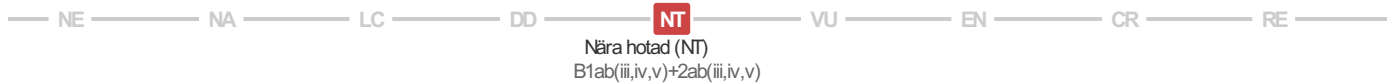

Xylota xanthocnema

Alléblomfluga

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Diptera (tvåvingar), **Familj:** Syrphidae (blomflugor), **Släkte:** *Xylota*, **Art:** *Xylota xanthocnema* - alléblomfluga Collin, 1939 **Synonymer:** *gulbent vedblomfluga*, *gulbent träblomfluga*

Kännetecken

En medelstor, mörk och långsträckt art med gyllengul behåring på bakkroppens bakre del samt helt gula skenben. I Sverige endast påträffad i områden med inslag av gamla lövträd i Skåne.

Längd 10-12 mm. Hanens ansikte svart, övervägande pudrat, med svarta kinder; honans ansikte dessutom med blanksvart mittstrimma och munspets. Hanens panna silverpudrad, endast bakom lunulan smalt svartglänsande. Honans panna blanksvart med undantag för två trekantiga, silverfärgade puderfläckar vars framhorn når ansiktets pudring. Ryggsköld och skutell svartglänsande. Behåring ljusgul, övervägande kort samt hos hanen halvt, hos honan helt åtliggande, med inblandning av spridda utstående och (framför allt i bakre halvan) tydligt längre hår. Bakkropp lång och jämsmal, endast fjärde segmentet avsmalnande bakåt. Tergiter under behåringen övervägande svarta och svagt glänsande. Tergit 2 i främre halvan med runda till något trekantiga gulbruna parfläckar, tergit 3 med trekantiga gulbruna parfläckar. Hela tergit 4 och fläckarna på tergit 3 är täckta av tät och åtliggande, gyllengul behåring. Vingarna är klara med brunt vingmärke. Hanens bakre lårringar har en kort sporre. Låren är relativt jämsmala och svarta, de två främre paren dock ofta med gul spets. Skenbenen är helt gula. Fötternas tre inre segment är gula, de två yttre svarta.

Hos den liknande, i södra halvan av landet ganska vanliga *Xylota sylvarum* är skenbens yttre halva övervägande mörk.

Utbredning och status

I Sverige förekommer alléblomfluga sällsynt i Skånes äldre lövskogsområden och parkmiljöer med urgamla träd. 1988 rapporterade Hugo Andersson arten som ny för Skåne och Sverige. I museisamlingar finns dessutom - förutom en hane och en hona som saknar uppgifter om såväl plats som datum - en hane tagen i Vedelbäck, Stehag 1891 och en som togs i Silvåkra vid Krankesjön 1977. Efter 1988 har ytterligare några fynd gjorts i Fyledalen, Råådalen, Dalby söderskog, Stenshuvud och stadsparken i Lund. Möjligen har arten tidigare förbisetts. I Danmark förekommer den relativt sällsynt från östra Jylland via Fyn till Själland, där den är som vanligast vid Öresund. I Norge finns två fynd från området nordväst om Kristiansand. Sammantaget har arten endast påträffats på drygt 20 nordiska lokaler efter 1950. Den förekommer sällsynt i så gott som hela övriga Europa, med undantag för Irland, Portugal och Bulgarien. Världsutbredningen omfattar även de södra bergstrakterna i Kaukasus. Arten är i Sverige funnen främst i Skåne och ett fynd i Östergötland (Ödeshög, 2002).

Ekologi

I Sverige förekommer alléblomflugan kanske huvudsakligen i anslutning till äldre träd i parker, alléer eller andra kulturhistoriska miljöer. I en sådan miljö sågs en hona kring en savande alm *Ulmus* sp. och gång på gång sikta in sig på savstället; hon var sannolikt ute för att lägga ägg. En annan hona sågs i juli kring och flyga in i 200-åriga hålträd av alm och hästkastanj *Aesculus hippocastanum*. I Europa förekommer arten i gammal lövskog med träd under nedbrytning, inklusive sankare delar som tidvis översvämmas. Den uppehåller sig i gläntor och bryn, där den med förkärlek springer omkring på solbelysta blad av buskar som hallon *Rubus idaeus* eller storbladiga örter som pestskräp *Petasites hybridus* och äter pollen som samlats på bladen. Däremot har arten aldrig setts besöka blommor. Flygtiden i Sverige varar från mitten av juni till slutet av augusti, längre söderut i Europa från maj till september. Larven har hittats i sav och röthål av idegran *Taxus baccata* och ek *Quercus* sp. Den anses främst vara knuten till lövträd. Den minskande andelen gamla träd i landskapet har påverkat arten negativt. Almsjukan kan tillfälligt ha medfört att den förekommer talrikare, men på sikt kommer larvens substrat att minska drastiskt.

Hot

Borttagande av gamla träd i jordbrukslandskapet och i parker har medfört att artens möjligheter till utveckling har minskat starkt. Almsjukan kan ha medfört att den tillfälligt förekommer talrikare, på sikt kan almsjukan utgöra ett ytterligare hot.

Åtgärder

Bevara gamla lövskogar med kontinuitet och gamla träd, speciellt sådana med röthål. Verka för återväxt av gamla träd som kan bli framtida röthål för artens fortlevnad. Skapa gärna mosaiker med gläntor och bryn.

Övrigt

Namnngivning: *Xylota xanthocnema* Collin, 1939. Entomologist's Mon. Mag. 75: 108.

Etymologi: xanthocnema = med gula ben; xanthos (gr.) = gul; kneme (gr.) = underben, skenben, syftar på att skenbenen är helt gula, vilket skiljer arten från den närstående *Xylota sylvarum*.

Uttal: [Ksylóta ksantoknéma]

Litteratur

- Andersson, H. 1988. De svenska Xylotini-arterna (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 109: 129–137.
- Andersson, H. 1999. Rödlistade eller sällsynta evertebrater knutna till ihåliga, murkna eller savande träd samt trädsvampar i Lunds stad. *Entomologisk tidskrift* 120: 169–183.
- Barkemeyer, W. 1994. *Untersuchung zum Vorkommen der Schwebfliegen in Niedersachsen und Bremen (Diptera: Syrphidae)*. Niedersächsisches Landesamt für Ökologie.
- Bartsch, H. 1995. Check List for Swedish Hoverflies. Järfälla.
- Bartsch, H. 2001. Swedish Province Catalogue for Hoverflies (Diptera, Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 122: 189–197.
- Bartsch, H., Binkiewicz, E., Klintbjer, A., Rådén, A & Nasibov, E. 2009. *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Tvåvingar: Blomflugor: Eristalinae & Microdontinae*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.)
- Falk, S. 1992. *A review of the scarce and threatened flies of Great Britain (part 1)*. Research & survey in nature conservation No 39. Nature Conservancy Council. Petersborough.
- Hippa, H. 1968. Classification of the palaearctic species of the genera *Xylota* Meigen and *Xylotomima* Shannon (Dipt., Syrphidae). *Ann. ent. Fenn.* 34: 179–197.
- Hippa, H. 1978. Classification of Xylotini (Diptera, Syrphidae). *Acta Zool. Fennica* No. 156. Helsinki.
- Maibach, A., Goeldlin de Tiefenau, P & Dirickx, H. G. 1992. *Liste faunistique des syrphidae de Suisse (Diptera). Miscellanea Faunistica Helvetiae 1*. Centre Suisse de cartographie de la faune.
- Milankov, V., Vujic A. & Simic S. 1995. Species of Xylotini (Diptera: Syrphidae) from Yugoslav region. *Entomologists Gazette* 46:209–216.
- Rotheray, G.E. 1993. Colour Guide to Hoverfly Larvae (Diptera, Syrphidae). *Dipterists Digest* 9.
- Röder, G. 1990. *Biologie der Schwebfliegen Deutschlands*. Erna Bauer Verlag, Keltern Weiler.
- Speight, M.C.D. 2000. *Species accounts of European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental and Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S. (eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol.20. Syrph the Net publications, Dublin.
- Speight, M.C.D. & Castella, E. 2000. *Range and Status data for European Syrphidae (Diptera): species of the Atlantic, Continental & Northern Regions*. In: Speight, M.C.D., Castella, E., Obrdlik, P. and Ball, S.(eds.) *Syrph the Net, the database of European Syrphidae*, vol. 21, Syrph the Net publications, Dublin.
- Stackelberg, A.A. 1988.49. Family Syrphidae. In Bei-Benko, G. Ya. *Keys to the Insects of the European Part of the USSR, vol. V. Diptera and Siphonaptera*, Part II: 11–147 Amarind Publishing Co. New Delhi.
- Ssymank, A. 1994. Indikatorarten der Fauna für historisch alte Wälder. *NNA-Berichte* 3:134–141.
- Ssymank, A., Doczkal, D. 1998. Rote Liste Schwebfliegen (Diptera: Syrphidae). *Schriftenreihe für Landespflege und Naturschutz* 55: 65–72. Bundesamt für Naturschutz. Bonn-Bad Godesberg.
- Stackelberg, A.A. 1988.49. Family Syrphidae. In Bei-Benko, G. Ya. *Keys to the Insects of the European Part of the USSR, vol. V. Diptera and Siphonaptera*, Part II:11-147 Amarind Publishing Co. New Delhi.
- van Steenis, J., van Steenis, W. & Wakkie, B. 2001. Hoverflies in southern Skåne, Sweden (Diptera. Syrphidae). *Entomologisk tidskrift* 122:15–27.
- Sörensson, M. 1992. Fyndhörnan, Tvåvingar. *FaZett* 1992: 25.
- Sörensson, M. (in press). *Faunistiskt nytt om sydsvenska blomflugor (Diptera: Syrphidae)*. Occasional Papers of Insect Faunistics and Systematics in Sweden.
- Torp, E. 1994. *Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae)*. Danmarks Dyreliv 6.
- Verlinden, L & Decler, K. 1987. *The Hoverflies (Diptera, Syrphidae) of Belgium and their Faunistics: Frequency, distribution, phenology*. Kon. Belg. Inst. voor Natuurwetenschappen. Brussel.
- Verlinden, L. 1991. *Zweefvliegen (Syrphidae)*. *Fauna van België*. Kon. Belg. Inst. voor Natuurwetenschappen. Brussel.

Författare

Hans Bartsch 2009 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Hans Bartsch 2001. © ArtDatabanken, SLU 2006 (naturvårdsinformation).